

Ключові терміни

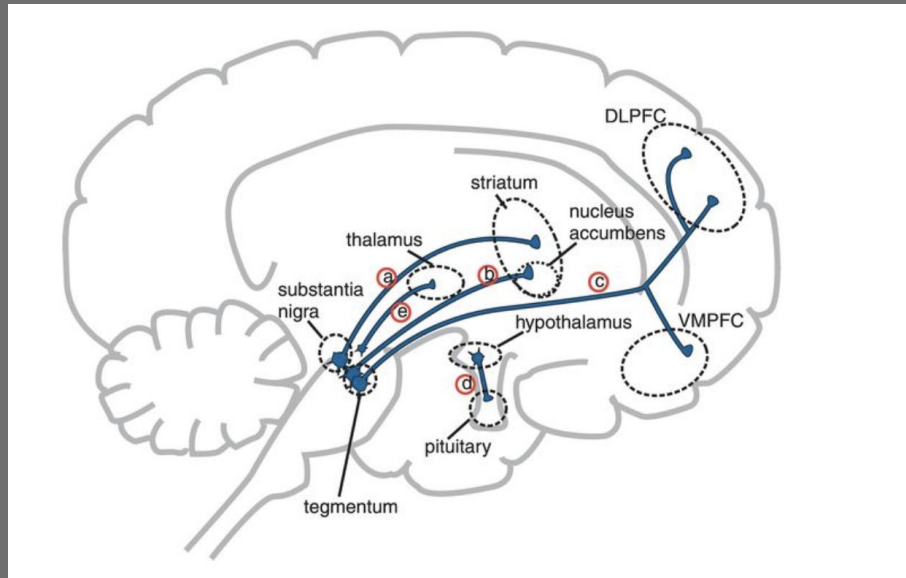
- Ясновидіння (ESP — Extrasensory Perception)
- Аберрантна салієнтність — хибне чи патологічне надання важливості незначущим стимулам
 - **абerrантний** — відхиляючись від нормального розташування, стану, будови.
- Передбачувальна обробка
- TPB / NAP-шкала (традиційні vs. «Нова Ера»)
 - Theory of Planned Behaviour / New Age Phenomena
- Мережа режиму за замовчуванням (DMN — Default Mode Network)

sa·li·ence | 'sālyəns | (also **saliency** | 'serliənsi |)

noun

the quality of being particularly noticeable or important;
prominence: *the political salience of religion has a considerable impact.*

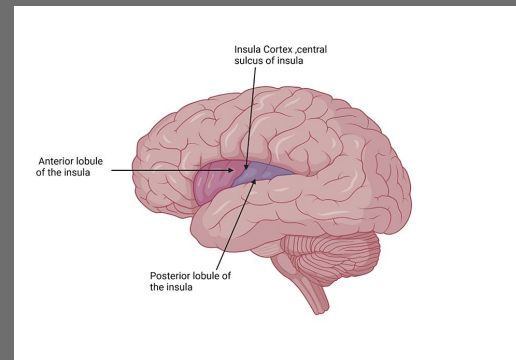
Нейробіологічна основа — дофамінові шляхи

- а) Нігростріальний дофаміновий шлях
- б) Мезолімбічний дофаміновий шлях — розвиток поз. симпт. шизофренії
- с) Мезокортикальний дофаміновий шлях
- д) Тубероінфундибулярний дофаміновий шлях
- е) Шлях, який інервує таламус (таламічний)

Система салієнтності та DMN

- Протидія мереж: AI (салієнтність/prominence) vs. DMN (самореферентність).
- Надмірна DMN-активність → злиття уявних образів із реальністю.
- Зовнішні «дивні» стимули (oddball) пригнічують DMN, активують AI — модель «конкуренції» мереж

- Anterior Insula (передня інсула) — частина кори головного мозку, залучена до інтеро- і екстероцепції; вузол салієнтної мережі.

Когнітивні процеси

- **Гіпервідстеження**: розширений зоровий скан, підвищена автономна реактивність — суб'єктивне «знання» .
- **Апофенія**: знаходження патернів у шумі; сильніша у віруючих .
- **Хибні спогади**: теорія «невизначного сліду» — пам'ятаємо «влучання», ігноруємо «проми»

Висновки

1. Ясновидіння = наслідок взаємодії допамінергічної салієнтності, передбачувальної обробки та культурно-мовних схем.
2. «Екстра-сенсорне» сприйняття пояснюється нормальними варіаціями мозку й когніції, а не надприродними каналами.
3. Усвідомлення нейро- та психолінгвістичних основ допомагає формувати критичне мислення й зменшувати псевдонаукові вірування.